

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ «ПОСТПРАВДИ» У ГЛОБАЛІЗОВАНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

ВЕРСТИН, АНДРІЙ¹

Анотація

У сучасному інформаційному просторі феномен постправди становить системну загрозу для основ раціонального дискурсу та демократичних інститутів. Метою дослідження є проведення комплексного аналізу та синтезу ключових передумов постправди для формування цілісної концептуальної моделі, що дозволить пояснити її системний характер. Ця стаття присвячена комплексному аналізу та синтезу ключових передумов виникнення та поширення цього явища, з метою відійти від фрагментованого розуміння проблеми. Дослідження базується на міждисциплінарному підході, який поєднує філософські, соціально-політичні, економічні та когнітивні аспекти. Виявлено, що постправа є наслідком взаємодії кількох чинників: філософської релятивізації істини постмодернізмом; технологічних зрушень, що призвели до інфодемії, ехокамер та фільтрувальних бульбашок у соціальних медіа; зростання економічної нерівності та зниження суспільної довіри; а також когнітивних упереджень, які змушують людей шукати інформацію, що підтверджує їхні існуючі переконання. Усі ці фактори взаємодіють, створюючи середовище, в якому емоції та особисті думки стають вагомішими за об'єктивні факти. Висновки підкреслюють нагальну потребу в розробці цілісних стратегій протидії цьому явищу для збереження засад критичного мислення у суспільстві. Таким чином, постправа є не просто брехнею, а симптомом глибокої системної кризи. Це явище руйнує основи раціонального політичного та суспільного дискурсу, підриваючи здатність громадян критично мислити та приймати обґрунтовані рішення, що становить пряму загрозу для демократичних інститутів. Метою роботи було не просто перерахувати ці передумови, а створити цілісну концептуальну модель, що пояснює їхній взаємозв'язок. У результаті аналізу було виявлено, що поява постправди є наслідком одночасного впливу технологічних, філософських, соціально-економічних та когнітивних зрушень. Незважаючи на проведений аналіз, феномен постправди залишає багато питань, що потребують подальшого вивчення. Незважаючи на проведений аналіз, феномен постправди залишає багато питань, що потребують подальшого вивчення, які мають перейти від теоретичного аналізу до розробки ефективних механізмів протидії.

Ключові слова: історія філософії, методологія, пізнання, ідея, культура, цінності, ідентичність, комунікація, пост-права, суспільство, глобалізація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології створили безпрецедентну кризу істини, відому як феномен постправди. Ця проблема полягає не лише в поширенні відвертої брехні, а й у системному розмиванні меж між фактами та особистими думками, що підриває здатність суспільства до раціонального дискурсу. У загальному вигляді це явище становить серйозну загрозу для основних інститутів демократії, суспільної довіри та соціальної згуртованості.

Вирішення цієї проблеми пов'язане з низкою важливих наукових і практичних завдань. Насамперед, існує нагальна потреба в міждисциплінарних дослідженнях, що аналізуватимуть складну взаємодію філософських, технологічних,

економічних та когнітивних чинників, які сприяли появі постправди. На практичному рівні, розуміння цих передумов є критично важливим для розробки ефективних механізмів протидії дезінформації, підвищення медіаграмотності громадян та відновлення довіри до експертних знань і традиційних медіа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких представлено вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Аналіз останніх наукових досліджень свідчить про багатогранність проблеми постправди та пропонує комплексні підходи до її осмислення. Автори спираються на міждисциплінарні джерела, які розглядають феномен з філософської, соціо-політичної та когнітивної перспектив.

Зокрема, філософські основи проблеми досліджують М. Конрад та С. Дик (Conrad, 2023; Dyk, 2022), які пов'язують постправду з постмодерністською релятивізацією істини та політичним популізмом, що використовує цю ідеологічну парадигму. Л. Дорош (Дорош, 2022) та М. Вацура

¹ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
E-mail: andriiverstyn8@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6958-852X>

(Vacura, 2020) у своїх роботах вказують на важливу роль економічних змін та політичної поляризації, що створює сприятливий ґрунт для маніпуляцій, які базуються на емоціях, а не на фактах. Крім того, Л. Озкан (Özcan, 2023) на основі ідей Ганни Арендт аналізує, як політична влада свідомо трансформує факти в думки, щоб уникнути незручної правди.

Дослідження також акцентують на когнітивних і психологічних передумовах. І. Пухта (Пухта, 2022) та С. Левандовські (Lewandowsky, 2017) аналізують роль когнітивних упереджень, таких як упередження підтвердження та ефект Даннінга-Крюгера, що робить індивідів уразливими до дезінформації. А. Конделло (Condello, 2019) звертає увагу на критичну проблему недостатньої епістемічної довіри до експертів, що підриває здатність суспільства розрізняти обґрунтовані знання.

У контексті пошуку шляхів вирішення проблеми, А. Міхаліду та Г.-Й. Тренц (Michailidou, 2021) пропонують переосмислити роль журналістики: від простого «охоронця істини» до її «медіатора». Це передбачає, що довіра до медіа має ґрунтуватися не на претензії на абсолютну істину, а на прозорих процедурах перевірки фактів. У цьому ж ключі Т. Кондратюк-Антонова та ін. (Kondratyuk-Antonova, 2025) досліджують, як філософська думка може сприяти аналізу дезінформації, надаючи інструменти для захисту свідомості від маніпуляцій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених окремим аспектам феномену постправди, все ще існує потреба в їх комплексному та інтегрованому аналізі. Більшість публікацій зосереджуються на конкретних чинниках – або на технологічних (соціальні медіа), або на когнітивних (упередження мислення), або ж на політичних та філософських (популізм, постмодернізм). Це призводить до фрагментованого розуміння загальної картини.

Ця стаття присвячена заповненню цієї прогалини. Її метою є не просто перерахувати відомі передумови, а систематизувати їх та проаналізувати, як ці різноманітні чинники взаємодіють і підсилюють один одного. Замість розгляду кожного аспекту окремо, ми зосереджуємося на створенні цілісної концептуальної моделі, що пояснює, як у сукупності філософські зрушення, економічні зміни, технологічні інновації та психологічні

особливості створюють унікальне середовище, в якому постправа може не просто існувати, а й процвітати. Таким чином, робота пропонує не новий елемент у мозаїці, а загальну рамку для її осмислення, що дозволить ефективніше розробляти стратегії протидії.

Методологія дослідження. Методологія дослідження ґрунтується на системному аналізі та синтезі, а також на міждисциплінарному підході. Це дозволяє поєднати філософські, політичні, економічні та когнітивні аспекти, щоб комплексно вивчити та осмислити феномен постправди. Такий підхід забезпечує цілісне розуміння взаємозв'язків між різними передумовами явища.

Об'єктом дослідження є феномен постправди як складне соціо-політичне явище сучасного інформаційного суспільства.

Предметом дослідження є сукупність взаємопов'язаних передумов та чинників, що обумовлюють формування та поширення феномену постправди.

Метою дослідження є проведення комплексного аналізу та синтезу ключових передумов постправди для формування цілісної концептуальної моделі, що дозволить пояснити її системний характер.

Завданнями дослідження, необхідними для досягнення поставленої мети, є:

1. Визначити та концептуалізувати феномен постправди в контексті сучасного інформаційно-комунікаційного середовища.
2. Ідентифікувати та проаналізувати ключові філософські, політичні, економічні, технологічні та когнітивні передумови, що сприяли виникненню постправди.
3. Дослідити взаємозв'язки та взаємний вплив цих різноманітних чинників.
4. Систематизувати отримані результати в єдину концептуальну рамку для цілісного розуміння феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасне інформаційно-комунікаційне середовище, зокрема платформи соціальних медіа, суттєво змінило динаміку поширення інформації. Незважаючи на позитивні наслідки, пов'язані зі зростанням доступності інформації, цей процес спричинив експоненційне збільшення обсягів неперевіраних даних. Алгоритми фільтрації та персоналізації, що застосовуються пошуковими системами та соціальними мережами,

обмежують різноманітність джерел, сприяючи формуванню ізольованих інформаційних екосистем (Дорош, 2022, С. 15).

Щоб краще зрозуміти сутність постправди, недостатньо лише визначити її як явище, де емоції та особисті переконання переважають над фактами. Фундаментально важливо з'ясувати її передумови, що сформували сприятливий культурний клімат для її поширення. Провідні дослідники, як-от Д'Анкона, Ферраріс і Макінтайр, вважають, що постправда є небажаним, але неминучим наслідком постмодерністської думки, оскільки саме вона забезпечила теоретичну легітимність цьому феномену. Як зазначає Ферраріс, постмодернізм став ідеологічним попередником, а постправда – його виродженим плодом. Відповідно, популізм виступив каталізатором політичного поширення постправди, яка знайшла благодатний ґрунт завдяки запереченню постмодернізмом інтелектуальних цінностей епохи Просвітництва (Giachelle, 2022, Р. 15-16).

У політичному дискурсі дезінформація та пропаганда стали інструментами для просування ідеологічних програм. Зростаюча політична поляризація суспільства, посилена популістськими та антиелітарними рухами, підриває засади раціональної аргументації. Як зазначають Дж. Хопкін і Б. Розамонд, відмова від традиційних принципів доказовості є характерною рисою сучасного політичного дискурсу. Успіх застосування постправди в політичній сфері також пов'язаний із віддаленням партійних еліт від соціальних інтересів виборців, що послаблює інституційні зв'язки та сприяє поширенню маніпулятивних наративів (Дорош, 2022, С. 15).

Виникнення постправди є результатом взаємодії численних чинників, що руйнують традиційні основи суспільної думки. Насамперед, це зумовлено соціально-технологічними змінами, зокрема впливом соціальних медіа, які посилюють політичну поляризацію та сприяли поширенню дезінформації. На філософському рівні, постмодернізм підірвав віру в об'єктивну істину, замінивши її прагматичними критеріями, такими як емоційна привабливість інформації. Цей процес посилюється когнітивними упередженнями, що змушують людей вибірково сприймати лише ту інформацію, яка підтверджує їхні існуючі переконання. У сукупності ці фактори призводять до зниження довіри до експертів та інституцій, а фейкові новини ефективно заповнюють інформаційний вакуум, підриваючи здатність суспіль-

ства до раціонального дискурсу (Kondratyuk-Antonova, 2025, Р. 428).

Основною передумовою виникнення постправди є розвиток інформаційних технологій, особливо соціальних медіа. Цифрова революція призвела до інфодемії та хаосу, в якому фейкові новини та дезінформація поширюються швидше, ніж достовірна інформація. Соціальні медіа значно впливають на суспільство, оскільки дозволяють маніпулювати емоціями та особистими поглядами, що часто базуються на страху, а не на фактах. Крім того, алгоритми персоналізації створюють «фільтрувальні бульбашки» та «ехо-камери», в яких люди отримують лише ту інформацію, що підтверджує їхні існуючі переконання. У результаті відбувається знецінення об'єктивних фактів та зниження довіри до традиційних медіа, що створює сприятливі умови для поширення фейків, а також для втручання в політичні процеси (Porzuczek, 2022, Р. 65-67).

Поширення дезінформації часто відбувається з метою досягнення комерційної вигоди та обслуговування корпоративних інтересів. Медіа-компанії, орієнтуючись на максимізацію прибутку, надають перевагу контенту, який має високий емоційний резонанс і відповідає уподобанням аудиторії. Крім того, зростання економічної нерівності посилює соціальну напругу та політичну поляризацію, створюючи сприятливі умови для розповсюдження дезінформації. Довіра до наукових інституцій та результатів досліджень підривається у зв'язку зі збільшенням ролі приватного сектору у фінансуванні наукової діяльності, що може створювати ризики фінансової упередженості. Комунікаційні практики, такі як «перебільшення» наукових висновків або створення «хибного балансу», компрометують об'єктивність наукового пізнання та його надійність (Дорош, 2022, С. 15-16).

Згідно з філософією Ганни Арендт, однією з ключових передумов виникнення постправди є тривале протистояння між фактичною істиною та політичною владою. Арендт стверджувала, що фактична істина, на відміну від раціональної, є більш вразливою до політичних атак, оскільки вона не має трансцендентальної основи. Політична влада, вважаючи незручні факти небезпечними, має схильність перетворювати їх на думки, тим самим розмиваючи межу між цими поняттями. Це стає можливим через контингентну природу фактів, які хоч і відбулися, але могли б бути іншими, і тому є вразливими до маніпуляцій.

У результаті, коли зникає спільний фактологічний консенсус, свобода думки стає фарсом. Ця тенденція, що проявляється в прагненні прирівняти факти до особистих думок, є однією з головних передумов сучасної ситуації постправди, яка загрожує самій стабільності реальності (Özcan, 2023, P. 15-17).

Виникнення постправди значною мірою пов'язане з недостатнім рівнем епістемічної довіри громадян до надійних експертних авторитетів. Ця відсутність довіри суперечить ідеалу «доброго громадянина», який у демократичному суспільстві повинен демонструвати раціональність, розсудливість та відповідальність. Згідно з цією концепцією, в умовах епістемічної залежності (залежності від знань інших) громадяни мають довіряти науково обґрунтованим і загальноновизнаним висновкам. Недотримання цього принципу призводить до поширення необґрунтованих переконань, що створюють ризики для суспільства. Таким чином, основною передумовою є відхилення від ідеалу публічного обговорення, заснованого на раціональних аргументах та об'єктивних даних, що підкреслює необхідність переосмислення понять раціональності та розсудливості у сучасному епістемічному контексті (Condello, 2019, P. 121-122).

Сприйнятливості до інформаційного впливу багато в чому зумовлена когнітивними упередженнями. Центральним з них є упередження підтвердження (confirmation bias), що змушує індивіда шукати і сприймати лише ту інформацію, яка підтверджує його вже існуючі переконання. Цей неусвідомлюваний ефект призводить до вибіркового ставлення до інформаційних джерел. Наслідком цього є поляризація поглядів: обговорення в групах однодумців не призводить до пошуку істини, а, навпаки, радикалізує позиції. Ці процеси живлять феномен постправди, оскільки люди прагнуть зберегти психологічний комфорт, уникаючи інформації, яка суперечить їхнім поглядам (Пухта, 2022, С. 17-18).

На додаток до розвитку інформаційних технологій, посилення постправди зумовлене значними економічними та політичними змінами. Деіндустріалізація та економічна глобалізація призвели до зростання нерівності, породжуючи розчарування у значної частини виборців. Це створило ідеальну цільову аудиторію для популістських політиків. Одночасно відбувся перехід влади від традиційних політичних інститутів до технократів, що, на думку деяких дослідників,

призвело до «спорожнення політики». Це зсунуло фокус політичних кампаній на штучно викликану «моральну паніку» навколо таких тем, як імміграція чи злочинність, що стало важливою передумовою для формування політики постправди (Vasura, 2020, P. 10-11).

Іншою важливою передумовою є соціальна залежність індивіда від групи, що проявляється в «ілюзії знання». Люди схильні плутати колективні знання з власними, що призводить до завищеної оцінки своєї компетентності. Це посилюється ефектом Даннінга-Крюгера, коли некомпетентні особи не усвідомлюють своєї некомпетентності, але висловлюють свою думку вкрай впевнено. У сучасному інформаційному просторі це призвело до появи «диванних експертів» та ворожого ставлення до фахових знань. У сукупності ці когнітивні та соціальні механізми створюють сприятливі умови для маніпуляції суспільною свідомістю та поширення дезінформації (Пухта, 2022, С. 17-18).

Ще одним фундаментальним джерелом постправди є проникнення постмодерністської філософії з академічного середовища в інші сфери суспільного життя, зокрема в політику. Вона забезпечила теоретичне підґрунтя для релятивізації істини. Водночас, зростаюча недовіра до рішень, що приймаються технократами, які замінили ринкову саморегуляцію, стає каталізатором для поширення постправди. Наприклад, у Європі євроскептичні партії часто використовують міфи про регуляторні рішення ЄС, щоб підірвати довіру до централізованих інституцій. Таким чином, поєднання філософської релятивізації з невдоволенням від технократичного управління створює сприятливе середовище, де думки та емоції стають важливішими за факти (Vasura, 2020, P. 11).

Феномен постправди виникає внаслідок системних зрушень у суспільному сприйнятті науки та політики, що розмивають усталені категорії та практики. Ці зміни та інтенсифікації можна згрупувати за кількома ключовими темами. По-перше, спостерігається послаблення колективних значень, які раніше забезпечували спільний контекст для фактів. По-друге, відбувається стирання кордонів між фундаментальними поняттями, такими як факт і цінність, наука і політика, що є невід'ємною частиною сучасних аналізів постправди та пов'язано як з ненавмисним, так і з умисним творенням незнання. По-третє, важливу роль відіграють зміни у «політиці часу», що характеризуються інтенсивною орієнтацією

на майбутнє та економічною вимогою швидкості, що притаманно сучасній техтонауці та нео-ліберальній економіці. Ці взаємопов'язані тенденції створюють нове середовище, де традиційні основи пізнання та комунікації стають недостатніми, що й спричиняє появу феномену постправди (Rommetveit, 2021, Р. 4).

Однією з передумов постправди є довготривале зниження соціального капіталу та довіри до інституцій з 1960-х–70-х років. Це проявляється у зменшенні кількості близьких друзів та зниженні інтересу до громадських справ. Паралельно зросла важливість фінансової забезпеченості на тлі збільшення економічної нерівності. Ця нерівність, у свою чергу, є каталізатором політичної поляризації, що призводить до ідеологічного розколу суспільства, де люди віддають перевагу проживанню в ідеологічно однорідних громадах. Зростання нерівності підсилює політичну поляризацію, що особливо виражено в асиметричному зміщенні консерваторів вправо. Це ілюструє приклад дебатів про зміну клімату, де заперечення наукового консенсусу було результатом цілеспрямованих зусиль, фінансованих корпораціями. Як наслідок, знизилася довіра до науки серед консерваторів, що поширюється на такі питання, як вакцинація. Дослідження також показують, що прихильники консервативних поглядів можуть бути більш схильними вірити в псевдоглибокі твердження та інформацію про загрози. Усе це робить суспільство вразливим до поширення дезінформації та постправди (Lewandowsky, 2017, Р. 357-359).

Проблематика виникнення постправди часто пов'язується з філософськими течіями, зокрема, з постмодернізмом. Деякі критики звинувачують постмодернізм у релятивізації істини, що нібито послабило західні цінності та призвело до епістемологічної кризи. Водночас, більш витончені погляди, як-от Бруно Латура, вказують на те, що постмодерністська критика, яка займалася викриттям «режимів істини» та деконструкцією фактів, сьогодні виявилася безсилою перед обличчям нової форми влади, яка вже не приховується за авторитетом науки чи об'єктивної істини. На думку Латура, постмодерністська теорія стала жертвою власного успіху: радикальні сили опанували її мову, щоб атакувати наукові знання, як це відбувається, наприклад, із кліматологією. Таким чином, виникає парадоксальна ситуація, коли стратегії критики, що колись боролися проти влади, тепер використовуються консервативними

силами, які перейняли мантию «радикальної критики» та використовують її для підризу довіри до експертів та фактів (Conrad, 2023, Р. 18-20).

Розвиток соціальних медіа та цифровізація кардинально змінили процес медіації істини, підірвавши традиційну модель, де журналісти виступали простими трансляторами фактів. Тепер істина розглядається не як зовнішній, об'єктивний факт, а як нестабільний результат пошуку, перевірки та публічного обговорення інформації. Довіра до журналістики ґрунтується не на претензії на «абсолютну істину», а на їхній здатності переконливо відбирати та оцінювати надійні джерела. При цьому, довіра в публічній сфері не є результатом однастайності, а, навпаки, виникає через конкуренцію думок та можливість критикувати інформацію. Хоча фейкові новини прагнуть підірвати довіру, вони одночасно створюють нову довіру до своїх альтернативних наративів. Поява гібридних медіа-культур змушує відмовитися від простого розмежування функціональних і дисфункціональних медіа-ефектів, оскільки навіть недовіра може бути формою політичного опору та каталізатором для відновлення суспільної стійкості (Michailidou, 2021, Р. 1343-1345).

Посилення феномену постправди зумовлено появою нової популістської «гри в правду», що цілеспрямовано розмиває межу між фактами та думками. Це підриває основи політичного мислення, оскільки засноване на фактах змагання, що є суттю демократії, втрачає свою актуальність. Криза фактів, прискорена популістськими силами, вимагає від критичної науки не лише викриття відвертої брехні, а й аналізу прихованої, що вкорінена у системних конвенціях. Для протидії цим процесам необхідно посилити роль освіти та прозорість політичної комунікації, зосереджуючи увагу на аргументах, а не на обмеженнях, щоб відновити умови для формування обґрунтованої громадської думки (Dyk, 2022, Р. 48-49).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведене дослідження підтверджує, що феномен постправди є не тимчасовим відхиленням, а системним явищем, зумовленим конвергенцією низки складних чинників. Метою роботи було не просто перерахувати ці передумови, а створити цілісну концептуальну модель, що пояснює їхній взаємозв'язок. У результаті аналізу було виявлено, що поява постправди є наслідком одночасного впливу технологічних, філософських, соціально-економічних та когнітивних зрушень.

На технологічному рівні цифрова революція та розвиток соціальних медіа призвели до «інфодемії» та створення «фільтрувальних бульбашок» і «ехокамер». Це сприяло поширенню дезінформації, яка, апелюючи до емоцій, стала більш впливовою, ніж традиційні медіа. На філософському рівні, постмодернізм підірвав віру в об'єктивну істину, забезпечивши теоретичне підґрунтя для релятивізації фактів. Цю ідеологічну нішу вміло зайняв популізм, який, як зазначала Ганна Арендт, має схильність свідомо трансформувати факти в думки.

На соціально-економічному рівні, зростання нерівності та зниження соціального капіталу породили масове розчарування та недовіру до політичних еліт і традиційних інститутів. Цей вакуум став ідеальним середовищем для поширення маніпулятивних наративів. Нарешті, на когнітивному рівні, людські упередження, зокрема упередження підтвердження, змушують індивідів вибірково сприймати інформацію, що підтверджує їхні вже існуючі переконання. Це у поєднанні з недостатнім рівнем епістемічної довіри до експертів робить суспільство надзвичайно вразливим.

Таким чином, постправа є не просто брехнею, а симптомом глибинної системної кризи. Це явище руйнує основи раціонального політичного та суспільного дискурсу, підриваючи здатність громадян критично мислити та приймати обґрунтовані рішення, що становить пряму загрозу для демократичних інститутів.

Незважаючи на проведений аналіз, феномен постправи залишає багато питань, що потребують подальшого вивчення. По-перше, подальші дослідження мають перейти від теоретичного аналізу до розробки ефективних механізмів протидії. Необхідно розробити та протестувати освітні програми з медіаграмотності, а також запропонувати законодавчі та етичні рамки для регулювання платформ соціальних медіа без обмеження свободи слова.

По-друге, існує потреба в глибших емпіричних дослідженнях для кількісного вимірювання впливу різних чинників. Наприклад, порівняльний аналіз поширення фейкових новин у різних політичних системах, що відрізняються рівнем свободи преси та інституційною довірою, може надати цінну інформацію.

По-третє, важливим напрямом є дослідження ролі штучного інтелекту у виробництві та поширенні дезінформації. Поява генеративних моделей створює нові виклики, які не були враховані в попередніх дослідженнях, що вимагає переосмислення методів виявлення та протидії фейкам.

Нарешті, варто зосередитися на філософсько-етичних аспектах проблеми. Які моральні та етичні наслідки для суспільства має втрата спільного фактологічного простору? Як відновити довіру до інститутів у світі, де правда стала лише однією з багатьох думок? Ці питання є ключовими для майбутніх наукових розвідок.

Список використаних джерел

- Дорош Л. Чинники та тенденції посилення проявів постправи у сучасній політичній практиці. *Політичні науки*. 2022. Vol. 8, № 1. С. 13-18. DOI: <https://doi.org/10.23939/shv2022.01.013>
- Пухта І. Когнітивні передумови «постправи». *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*. 2022. Вип. 29. С. 14-22. DOI: <https://doi.org/10.30970/PHS.2022.29.2>
- Condello A., Andina T. *Post-Truth, Philosophy and Law*. Abingdon: Routledge, 2019. 189 p.
- Conrad M. Pyrhönen Europe in the Age of Post-Truth Politics Populism, Disinformation and the Public Sphere. *Gewerbestrasse: Palgrave Studies in European Political Sociology*. 2023. 264 p. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-031-13694-8>
- Dyk S. Post-Truth, the Future of Democracy and the Public Sphere. *Theory, Culture & Society*. 2022. Vol. 39, № 4. P. 37-50. DOI: <https://doi.org/10.1177/02632764221103514>
- Giachelle A. Post-truth and mass communication. *Master's Degree in Management*. 2022. 92 p.
- Kondratyuk-Antonova T., Lytvyn T., Boyko S., Halushchak M., Kostenko D. Post-Truth Philosophy and Truth Analysis in the Era of Disinformation and Fake News. *Studies in Media and Communication*. 2025. Vol. 13, № 1. P. 429-440. DOI: <https://doi.org/10.11114/smc.v13i1.7480>
- Lewandowsky S., Ecker U. C. H., Cook J. Beyond Misinformation: Understanding and Coping with the «Post-Truth» Era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*. 2017. Vol. 6. P. 353-369.
- Michailidou A., Trenz H.-J. Rethinking journalism standards in the era of posttruth politics: from truth keepers to truth mediators. *Media, Culture & Society*. 2021. Vol. 43, № 7. P. 1340-1349. DOI: <https://doi.org/10.1177/01634437211040669>
- Özcan L. Political truth, epistemological challenges of populism and post-truth. *Degree of master of arts in the department of philosophy*. 2023. 133 p.

Porzuczek E. An analysis of selected factors behind the development of the post-truth phenomenon in politics in the contemporary world. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna*. 2022. Vol. 1 (72). P. 63-78. URL: <https://open.icm.edu.pl/items/491651a1-55a3-4778-9e1b-21dd7bb75a91>

Rommetveit K. Introduction: Post-truth – another fork in modernity's path. 2021. 30 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429053061-1>

Vacura M. Emergence of the Post-truth Situation – Its Sources and Contexts. *Disputatio. Philosophical Research Bulletin*. 2020. Vol. 9, № 13. P. 2-17.

References

Dorosh, L. (2022). Factors and trends in the strengthening of post-truth manifestations in modern political practice. *Political Sciences*, 8(1), 13–18. <https://doi.org/10.23939/shv2022.01.013>

Pukhta, I. (2022). Cognitive preconditions of «post-truth». *Bulletin of Lviv University. Series of Philosophical Sciences*, 29, 14–22. <https://doi.org/10.30970/PHS.2022.29.2>

Condello, A., & Andina, T. (2019). Post-truth, philosophy and law. Routledge.

Conrad, M. P. (2023). Europe in the age of post-truth politics: Populism, disinformation and the public sphere. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-13694-8>

Dyk, S. (2022). Post-truth, the future of democracy and the public sphere. *Theory, Culture & Society*, 39(4), 37–50. <https://doi.org/10.1177/02632764221103514>

Giachelle, A. (2022). Post-truth and mass communication (Master's thesis). Master's Degree in Management.

Kondratyuk-Antonova, T., Lytvyn, T., Boyko, S., Halushchak, M., & Kostenko, D. (2025). Post-truth philosophy and truth analysis in the era of disinformation and fake news. *Studies in Media and Communication*, 13(1), 429–440. <https://doi.org/10.11114/smc.v13i1.7480>

Lewandowsky, S., Ecker, U. C. H., & Cook, J. (2017). Beyond misinformation: Understanding and coping with the «post-truth» era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 6(4), 353–369. <https://doi.org/10.1016/j.jarmac.2017.07.008>

Michailidou, A., & Trenz, H.-J. (2021). Rethinking journalism standards in the era of post-truth politics: From truth keepers to truth mediators. *Media, Culture & Society*, 43(7), 1340–1349. <https://doi.org/10.1177/01634437211040669>

Özcan, L. (2023). Political truth, epistemological challenges of populism and post-truth (Master's thesis). Department of Philosophy.

Porzuczek, E. (2022). An analysis of selected factors behind the development of the post-truth phenomenon in politics in the contemporary world. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna*, 1(72), 63–78. <https://open.icm.edu.pl/items/491651a1-55a3-4778-9e1b-21dd7bb75a91>

Rommetveit, K. (2021). Introduction: Post-truth – another fork in modernity's path. In Post-truth, 1–30. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429053061-1>

Vacura, M. (2020). Emergence of the post-truth situation – Its sources and contexts. *Disputatio. Philosophical Research Bulletin*, 9(13), 2–17.

ANDRIY, VERSTYN – PhD candidate (Doctor of Philosophy),
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
E-mail: andriiverstyn8@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-6958-852X>

PREREQUISITES FOR THE FORMATION OF «POST-TRUTH» IN GLOBALISED SOCIETIES

Abstract

In the modern information space, the phenomenon of post-truth poses a systemic threat to the foundations of rational discourse and democratic institutions. The purpose of the study is to conduct a comprehensive analysis and synthesis of the key premises of post-truth to form a holistic conceptual model that will explain its systemic nature. This article is devoted to a comprehensive analysis and synthesis of the key prerequisites for the emergence and spread of this phenomenon, with the aim of moving away from a fragmented understanding of the problem. The study is based on an interdisciplinary approach that combines philosophical, socio-political, economic and cognitive aspects. It is found that post-truth is the result of the interaction of several factors: the philosophical relativisation of truth by postmodernism; technological shifts that have led to the infodemic, echo chambers and filter bubbles in social media; growing economic inequality and declining public trust; and cognitive biases that make people seek information that confirms their existing beliefs. All of these factors interact to create an environment in which emotions and personal opinions are more important than objective facts. The findings underscore the urgent need to develop holistic strategies to counter this phenomenon in

order to preserve the foundations of critical thinking in society. Thus, post-truth is not just a lie, but a symptom of a deep systemic crisis. This phenomenon destroys the foundations of rational political and social discourse, undermining the ability of citizens to think critically and make informed decisions, which poses a direct threat to democratic institutions. The aim of the work was not simply to list these prerequisites, but to create a holistic conceptual model that explains their relationship. As a result of the analysis, it was found that the emergence of post-truth is a consequence of the simultaneous influence of technological, philosophical, socio-economic and cognitive shifts. Despite the analysis, the phenomenon of post-truth leaves many questions that require further study. Despite the analysis conducted, the post-truth phenomenon leaves many questions that require further study, which should move from theoretical analysis to the development of effective countermeasures.

Key words: history of philosophy, methodology, cognition, idea, culture, values, identity, communication, post-truth, society, globalisation.

© The Authors(s) 2025

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 15.07.2025

Accepted date 15.08.2025

Published date 15.09.2025

How to cite: Верстін, Андрій. Передумови формування «постправди» у глобалізованих суспільствах. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 24(101). P. 22–29

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-24-101-02>